

فرهنگِ روانِ زخم (تروما)

**The Trauma Culture:
The Politics of Terror and Loss in Media and Literature**

E. Ann Kaplan
Rutgers University Press, 2005
Persian translation published by

Logos Publications, 2023

فرهنگِ روانِ زخم (تروما)

سیاستِ ترس و فقدان در سینما، ادبیات و رسانه

ای. آن کاپلان

مترجمان:

سید شهاب‌الدین ساداتی

مریم طریقت‌بین

لوگوس

سرشناسه: کاپلان، ای. آن، ۱۹۳۶- م.

عنوان و نام پدیدآور:

فرهنگ روان زخم (تروما): سیاست ترس و فقدان در سینما، ادبیات و رسانه

ای. آن کاپلان؛ مترجمان سیدشهاب‌الدین ساداتی، مریم طریقت‌بین

مشخصات نشر: تهران، لوگوس، ۱۴۰۲

مشخصات ظاهری: ۳۰۵ ص.؛ مصور؛ ۲۷/۵×۱۴/۵ س.م.

شابک: ۸-۸۴-۷۸۲۵-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت:

عنوان اصلی: Trauma culture : the politics of terror and loss in media and literature, 2005

یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۹۳ - ۳۰۵.

عنوان دیگر: سیاست ترس و فقدان در سینما، ادبیات و رسانه.

موضوع: تروسیسم در سینما - سینمای فاجعه -- تاریخ و نقد -- آسیب‌روانی در ادبیات- آسیب‌روانی در سینما - ادبیات جدید

-- قرن ۲۰ م. -- تاریخ و نقد - فرهنگ در سینما

شناسهٔ افزوده: ساداتی، سیدشهاب‌الدین، ۱۳۶۲-، مترجم

شناسهٔ افزوده: طریقت‌بین، مریم، ۱۳۵۹-، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۹/PN1۹۹۵

رده‌بندی دیویی: ۷۹۱/۴۳۶۵۵۲۲۲

شمارهٔ کتاب‌شناسی ملی: ۹۱۱۲۶۲۲

فرهنگ روان زخم (تروما): سیاست ترس و فقدان در سینما، ادبیات و رسانه

ای. آن کاپلان - ترجمهٔ دکتر سید شهاب‌الدین ساداتی و مریم طریقت‌بین

طراح جلد: سید مهدی حسینی		ویراستار: ع. رهنما
شمارگان: ۳۰۰	شابک: ۹۷۸۶۲۲۷۸۲۵۸۴۸	چاپ اول: ۱۴۰۲

برای اطلاعات بیشتر کد فوق را اسکن کنید و به وبسایت نشر لوگوس بروید.

قیمت: ۱۷۵۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً یا جزئاً، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازهٔ مکتوب از نشر لوگوس ممنوع است.

ایمیل: info@irlogos.com

تماس با مرکز پخش: ۰۹۰۲ ۱۵۴ ۰۰۴۲

فروشگاه برخط لوگوس: www.irlogos.com

تقدیم به پدر و مادر عزیز و همسر مهربانم
سید شهاب‌الدین ساداتی

تقدیم به همسر عزیزم
مریم طریقت‌بین

فهرست مطالب

- مقدمه‌ی مترجم ۱
- تشکر و قدردانی نویسنده ۵
- مقدمه: واقعه‌ی ۱۱ سپتامبر و آسیب‌های به‌جا مانده ۹
- ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و بعد از آن ۱۲
- روان‌زخم جمعی، محلی و خیابانی ۱۸
- سطح رسانه‌ای و ساخت‌های گفتمانی ۲۷
- سطح هویت سیاسی و از هم‌گسیختگی ۲۹
- ۱۱ مارس ۲۰۰۲ و پس از آن ۳۲
۱. اکنون چرا روان‌زخم؟: فروید و مطالعات روان‌زخم ۴۷
- فروید و روان‌زخم ۴۹
۲. حافظه به‌عنوان شاهدی در جنگ جهانی دوم: فروید، دوراس و کافمن ۸۷
- موسی و ویکتاپرستی نوشته‌ی فروید ۹۲
- کتاب جنگ مارگریت دوراس ۹۸
- کتاب خیابان اوردونه، خیابان لایا نوشته‌ی سارا کافمن ۱۱۷
- جنسیت و زیبایی‌شناسی در خاطره‌نویسی‌های روان‌زخم ۱۲۹
۳. تروما و ملودرام: جابجایی در فیلم طلسم شده هیچکاک ۱۳۳
۴. روان‌زخم غیرمستقیم و همدلی پوچ: تصاویر رسانه‌ای از رواندا و جنگ عراق ۱۶۹
- روان‌زخم غیرمستقیم و رسانه ۱۶۹
- همدلی پوچ و تصاویر جنگ عراق ۱۸۲
۵. ترجمه‌ی روان‌زخم در زمینه‌های پسااستعماری: بومی‌سازی در فیلم ۱۹۵
- بازنمایی و فیلم‌های قوم‌نگارانه ۱۹۶
- موضع‌گیری بیننده یا منتقد ۱۹۸
- مناطق تماس، اشباح (فانتوم‌ها)، و خاطرات آسیب‌زا ۲۰۳
- تصویرسازی غربی از روابط و مناطق تماس بومی/غربی ۲۰۶

- فیلم سازان بومی مبارزات خود را بازنمایی و ترجمه می کنند ۲۲۱
- فیلم بقای من به عنوان یک بومی (۱۹۷۸) به کارگردانی اِسی کافی ۲۲۲
- فیلم نام من کاهنتیاوستا است (۱۹۹۵) ساخته ی آلانیس اوبامساوین ۲۲۵
۶. اصول اخلاقی شهادت دادن: مایا دِرن و تریسی موفات ۲۳۳
- روان زخم غیرمستقیم و شاهد بودن ۲۳۴
- فیلم سایه های نیمروز (۱۹۴۷) ساخته ی مایا دِرن ۲۳۷
- فیلم فریادهای شب - یک تراژدی روستایی (۱۹۸۹) اثر تریسی موفات ۲۴۷
- کلام آخر: نیویورک زخمی: بازسازی و یادبودهای واقعه ی ۱۱ سپتامبر ۲۵۹
- منابع ۲۸۱

مقدمه‌ی مترجم

«روان زخم» یا «تروما»^۱ اصطلاحی در روان‌شناسی است که نخستین بار توسط زیگموند فروید روانکاو شهیر اتریشی مطرح و به آن پرداخته شد. به‌طور کلی، به تأثیرات پس از وقوع یک حادثه یا رویداد وحشتناک همانند تصادف، تجاوز جنسی و یا بلایای طبیعی بر روی روح و روان انسان «روان زخم»، «تروما» و یا «ضربه‌ی روانی» گفته می‌شود. واکنش‌های نخستین به روان زخم معمولاً به شکل شوک و انکار هستند. این واکنش‌ها می‌توانند با گذشت زمان به شکل احساسات غیرقابل پیش‌بینی، بازگشت به گذشته، روابط تیره و تاریک و حتی علائم جسمانی مثل سردرد و یا حالت تهوع بروز کنند. مترجمان این کتاب تصمیم گرفتند تا به جای واژه‌ی تروما، معادل فارسی و زیبایی آن یعنی «روان زخم» را به‌کار ببرند. همچنین واژه‌ی «آسیب‌زا»^۲ به‌عنوان یک معادل مرسوم در حوزه‌ی روان‌شناسی و روانکاو‌ی مورد استفاده قرار گرفت.

ای. آن کاپلان^۳ استاد مطالعات فرهنگی و ادبیات تطبیقی انگلیسی دانشگاه ایالتی نیویورک در استونی بروک است. او همچنین مؤسس و مدیر مؤسسه‌ی علوم انسانی

1. Trauma
2. Traumatic
3. E. Ann Kaplan

است. او به‌تازگی رئیس انجمن سینما و مطالعات رسانه شده است. کاپلان کتاب‌ها و مقالات زیادی در زمینه‌ی مطالعات فرهنگی، رسانه و مطالعات زنان از دیدگاه‌های مختلف نظری از جمله روانکاوی، فمینیسم، پسا مدرنیسم و پسااستعماری نوشته است. او در سراسر جهان سخنرانی‌هایی انجام داده است و آثارش به شش زبان ترجمه شده‌اند. کتاب‌های اخیر او عبارتند از به‌دنبال دیگری: فمینیسم، سینما و نگاه خیره‌ی امپراطوری (۱۹۹۷)، عروسک‌بازی: اشکال تکنوفرهنگی، خیال‌پردازی و داستان‌های کمک‌باروری (۱۹۹۸)، با ویراستاری سوزان اسکوتر) و سینما و فمینیسم (۲۰۰۰). کتاب روان‌زخم و سینما: کاوش‌های میان فرهنگی او (با ویراستاری بن وانگ) توسط انتشارات دانشگاه هنگ‌کنگ در سال ۲۰۰۴ به چاپ رسید. وی همچنین بر روی دو کتاب دیگر کار کرده است: پیدا شدن (و گم شدن) در ترجمه که در مورد تصاویر برخورد‌های دو یا چند فرهنگی در فیلم‌های بین‌المللی است و کتاب و سواس فرهنگی نوین پیری که از دیدگاه تاریخی به‌گفت‌و‌آم‌های معاصر پیرامون سن و سالخوردگی در علوم، ادبیات و رسانه نگاهی می‌اندازد.

روان‌زخم مسئله‌ای پیچیده در روان‌شناسی است، زیرا افرادی که یک حادثه‌ی آسیب‌زا را تجربه می‌کنند، معمولاً به‌شکل مشابهی واکنش نشان نمی‌دهند و پاسخ‌های آن‌ها متفاوت است. کاپلان در این کتاب نگاه ویژه و جدیدی به مسئله‌ی روان‌زخم دارد و آثار آن را در سینما، ادبیات و رسانه‌های بسیاری از کشورها، اقوام و نژادها پی‌جویی می‌کند. وی همچنین تعریف جدیدی از روان‌زخم «غیرمستقیم» ارائه می‌کند که بسیار جذاب و حائز اهمیت است. بدین معنی که افرادی ممکن است توسط شاهد بودن، همدلی کردن و یا گوش سپردن به حوادث آسیب‌زای دیگران، خود به‌نوعی با روان‌زخم غیرمستقیم روبه‌رو شوند. کاپلان روان‌درمانگران را از جمله گروه‌هایی می‌داند که ممکن است روان‌زخم را به‌صورت غیرمستقیم تجربه کنند؛ برای مثال، تماشا کردن فیلم‌های ترسناک و یا برخی از تصاویر برای آن‌ها غیرممکن و عذاب‌آور می‌شود. روش کار کاپلان می‌تواند الگوی بسیاری از دانشجویان، پژوهشگران و علاقمندان به ادبیات، سینما و رسانه باشد تا با نگاهی جدید و عمیق روان‌زخم و پدیده‌های آسیب‌زا را پی‌جویی و تحلیل کنند.

کاپلان این کتاب را با پرداختن به روان زخم‌های پس از حملات ۱۱ سپتامبر شروع و تمام می‌کند. وقایع دلخراش و کشته و خاکستر شدن هزاران نفر در حملات تروریستی ۱۱ سپتامبر، خاطرات تلخ و فجایع جنگ جهانی دوم را به او یادآور می‌شود. سپس روان زخم را در آثار فروید و چند اثر ادبی دیگر مطالعه می‌کند. سپس به سراغ سینما و به خصوص فیلم‌های مرتبط با بومیان استرالیا و یا سرخ‌پوستان آمریکا می‌رود و روان زخم تاریخی و استعماری را تحلیل و بررسی می‌کند. وی علاوه بر آثار ادبی و سینمایی از رسانه و عکس‌های خبری در عراق و رواندا نیز غافل نمی‌شود و به نقد و بررسی روان زخم و رویدادهای آسیب‌زا در بخش خبر می‌پردازد.

امید است ترجمه‌ی این کتاب باعث تشویق بیشتر مطالعات بینارشته‌ای در روان‌شناسی و ادبیات و یا روان‌شناسی، سینما و رسانه بشود.

دکتر سید شهاب‌الدین ساداتی

استادیار زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه آزاد اسلامی رودهن

مدیر گروه ادبیات جهان مرکز تحقیقات زبان‌شناسی کاربردی

sh.sadati@riau.ac.ir